

Inventarizační průzkum

/NPR Žebračka/

Z oboru: **ptáci**

Kód ZCHÚ podle ÚSOP: **539**

Zadavatel: **Agentura ochrany přírody a krajiny ČR**

Řešitel: **Jiří Foit**

Zpracováno na základě smlouvy o dílo č.:
SOPK/2010/B15 z 23/3/2010

Terénní průzkum byl proveden v období
od **13/4/2013** do **30/8/2013**

Zpracováno ke dni: **30/10/2013**

Průzkum byl realizován v rámci projektu „Implementace soustavy NATURA 2000 na územích v péči AOPK ČR a jejich monitoring“, který byl podpořen Evropským fondem pro regionální rozvoj v rámci Operačního programu Životní prostředí.

OPERAČNÍ PROGRAM
ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ

EVROPSKÁ UNIE
Evropský fond pro regionální rozvoj

Pro vodu,
vzduch a přírodu

Obsah

1	PŘESNÉ ZADÁNÍ.....	1
2	ROZLOHA A URČENÍ ZKOUMANÉHO ÚZEMÍ	1
3	CHARAKTERISTIKA ÚZEMÍ.....	1
4	LITERÁRNÍ PŘEHLED	2
5	METODIKA.....	3
5.1	VLASTNÍ SČÍTÁNÍ PTÁKŮ.....	3
5.2	DATABÁZE.....	4
5.3	POUŽITÁ NOMENKLATURA.....	4
5.4	VYSVĚTLIVKY A POUŽITÉ ZKRATKY	4
6	VÝSLEDKY	5
6.1	KOMENTOVANÝ SEZNAM OCHRANÁŘSKY A FAUNISTICKY VÝZNAMNÝCH DRUHŮ	5
6.2	SEZNAM VŠECH ZJIŠTĚNÝCH DRUHŮ	12
7	DISKUZE A ZÁVĚRY	15
7.1	DOPORUČENÍ PRO MANAGEMENT.....	17
7.2	KONKRÉTNÍ ZÁVĚRY PRO OCHRANU PŘÍRODY	18
8	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	20
9	PŘÍLOHY.....	22

1 Přesné zadání

Předmětem smlouvy je inventarizační průzkum ptáků na území NPR Žebračka a jejího ochranného pásma.

2 Rozloha a určení zkoumaného území

Národní přírodní rezervace Žebračka leží v Olomouckém kraji na katastrálním území města Přerov a obce Popovice u Přerova, a to přímo při severovýchodním okraji Přerova. Celková rozloha území je 227,7 ha, avšak průzkum byl prováděn i v ochranném pásmu o šíři 50 m. Území spadá do faunistického čtverce 6570.

Předmětem ochrany ZCHÚ je komplex přirozených lesních a mokřadních ekosystémů vázaných na přirozený reliéf říční terasy řeky Bečvy, představovaných především lužními lesy (asociace *Querco-Ulmetum*) a jejich přechody k jiným typům smíšených listnatých lesů (zejména ke společenstvům asociace *Carici pilosae-Carpinetum*), vyznačující se vysokou rozmanitostí původních druhů rostlin a živočichů (AOPK, 2013).

3 Charakteristika území

Území Žebračka bylo vyhlášeno již roku 1946 a současné podoby toto území nabylo vyhláškou MŽP ČR č. 265/2007 Sb. Území se nachází na pravém břehu řeky Bečvy v nadmořské výšce 208–213 m. Jedná se o teplou klimatickou oblast T2 (Quitt, 1971). Geomorfologicky náleží území do provincie Západní Karpaty, soustavy Vněkarpatské sníženiny, podsoustavy Západní Vněkarpatské sníženiny, celku Moravská brána, podcelku Bečevská brána, okrsku Dolnobečevská niva (kód VIII-4A-2) (Demek et al., 2006). Reliéf území je rovinatý, pouze s občasnými sníženinami, které jsou celoročně suché nebo jen periodicky zaplavované. Geologickým podložím jsou zde pleistocenní až holocenní štěrkopískové nánosy řeky Bečvy, které jsou překryté povodňovými hlínami. Na území zcela převládá půdní typ fluvizem, pouze na trvale zamokřených místech se vytvořily gleje (AOPK, 2013). Mimo vodního toku řeky Bečvy, který navazuje na východní okraj rezervace, protéká západní částí území drobnější neupravený vodní tok – elektrárenský náhon Strhanec.

Naprostou většinu území rezervace (97 %) zaujímají lesní porosty. Převládajícím společenstvem (80 % území) jsou tzv. tvrdé luhy nížinných řek (kód L2.3 dle Katalogu biotopů ČR – Chytrý, 2010), které místy přechází v karpatské dubohabřiny (kód L3.3) (16 % území). Dominantními dřevinami v těchto společenstvech jsou jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), lípa malolistá (*Tilia cordata*), dub letní (*Quercus robur*) a habr obecný (*Carpinus betulus*), dále se ještě uplatňuje javor klen (*Acer pseudoplatanus*), javor mléč (*Acer platanoides*), olše lepkavá (*Alnus glutinosa*), topoly (*Populus* spp.), bříza bělokorá (*Betula pendula*), modřín opadavý (*Larix decidua*) a borovice lesní (*Pinus sylvestris*).

Vzácněji se pak ještě vyskytují i další dřeviny, jako jsou jilmy (*Ulmus* spp.) či ovocné dřeviny, např. třešně ptačí (*Prunus cerasus*). Vyvinuto je dobře zachovalé bylinné patro často s výraznou dominancí česneku medvědího (*Allium ursinum*), dále se uplatňují: sasanka hajní (*Anemone nemorosa*), sasanka pryskyřníkovitá (*Anemone ranunculoides*), kerblík lesní (*Anthriscus sylvestris*), válečka lesní (*Brachypodium sylvaticum*), ostřice třeslicovitá (*Carex brizoides*), čarovník pařížský (*Circaea lutetiana*), dymnivka dutá (*Corydalis cava*), srha hajní (*Dactylis polygama*), kostřava obrovská (*Festuca gigantea*), orsej jarní (*Ficaria bulbifera*), křivatec žlutý (*Gagea lutea*), sněženka podsněžník (*Galanthus nivalis*), svízel přítula (*Galium aparine*), kuklík městský (*Geum urbanum*), popenec obecný (*Glechoma hederacea*), netýkavka nedůtklivá (*Impatiens noli-tangere*), pšeníčko rozkladité (*Milium effusum*), pryskyřník plazivý (*Ranunculus repens*), ostružiník ježiník (*Rubus caesius*), ptačinec hajní (*Stellaria nemorum*) a kopřiva dvoudomá (*Urtica dioica*). Pouze asi 1 % plochy území zaujímají společenstva mokřadních olšin (kód L1), která jsou vázána na trvale zamokřené plochy (AOPK, 2013). Dle mého vlastního šetření by měl být v rámci území NPR Žebračka vylišen ještě další lesní biotop zaujímající až 3 % území. V nejzazším JV cípu území při březích řeky Bečvy se totiž vyskytují poněkud odlišná společenstva se zvýšeným zastoupením topolů (*Populus* spp.) a stromových vrb (*Salix* spp.), která nejvíce odpovídají biotopu L2.4 – Měkké luhy nížinných řek.

Cca 1 % plochy území připadá na ovocné sady (kód X13 – Nelesní stromová vegetace mimo sídla) v nichž převládají především jabloně domácí (*Malus domestica*). Zbývá 2 % území tvoří mokřadní lada a vodní toky: M1.1 – Rákosiny eutrofních stojatých vod; M1.2 – Slanomilné rákosiny a ostřicové porosty; M1.3 – Eutrofní vegetace bahnitých substrátů; M1.7 – Vegetace vysokých ostřic; M6 – Bahnité říční náplavy; V2 – Makrofytní vegetace mělkých stojatých vod (AOPK, 2013).

Naprostá většina lesních porostů je vlastně předrženým středním lesem, který zde byl aktivně obhospodařován ještě v první polovině 20. století (AOPK, 2013). V současné době jsou však porosty silně zapojené a velmi stinné s nepříliš výrazným výškovým rozrůzněním.

4 Literární přehled

Na lokalitě již proběhlo větší množství průzkumů, a to botanických, mykologických, hydrobiologických, malakologických a vertebratologických, a tak je zde znám výskyt celé řady chráněných a vzácných druhů rostlin, hub, vodních bezobratlých, ryb, obojživelníků, plazů, ptáků a savců. Přímou výskytem ptáků na tomto území se zabýval Ginter (1964), Kavka (1967), Chytil (1975) a o něco později pak Svoboda (1991). V této době však byly mnohé biotopy území NPR Žebračka poněkud odlišné (otevřenější), a především rozšíření řady druhů ptáků v ČR bylo rozdílné (Šťastný et al., 2006). A tak tyto starší průzkumy uvádějí řadu druhů, jejichž výskyt je zde dnes značně nepravděpodobný. Jde například o bukáčka malého (*Ixobrychus minutus*), lelka lesního (*Caprimulgus europaeus*), sluku lesní (*Scolopax rusticola*), dudka chocholatého (*Upupa epops*), mandelíka hajního (*Coracias*

garrulus), sýčka obecného (*Athene noctua*), skřivana lesního (*Lulula arborea*), ťuhýka menšího (*Lanius minor*), ťuhýka rudohlavého (*Lanius senator*) či chocholouše obecného (*Galerida cristata*). Na současné složení ornitofauny NPR Žebračka lze usuzovat především z průzkumu provedeného v letech 2007 a 2008 (Koleček, 2009; Koleček et al., 2010, 2011). Na základě tohoto průzkumu a také průzkumů provedených v nedaleké lokalitě „Přerovské laguny“ (Hanák, 2002; Růžicka, 2002) uvádí plán péče (AOPK, 2009) z území NPR Žebračka výskyt těchto vzácných a ohrožených druhů ptáků: jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*), krahujec obecný (*Accipiter nisus*), krutihlav obecný (*Jynx torquilla*), ledňáček říční (*Alcedo atthis*), lejsek šedý (*Muscicapa striata*), moudivláček lužní (*Remiz pendulina*), slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*), strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*), ťuhýk obecný (*Lanius collurio*), žluna šedá (*Picus canus*), žluva hajní (*Oriolus oriolus*).

5 Metodika

5.1 Vlastní sčítání ptáků

Sčítání ptáků na území NPR Žebračka probíhalo na vlastní ploše ZCHÚ a v jeho ochranném pásmu o šíři 50 m. Sledovanou lokalitou se tedy rozumí celé toto území včetně ochranného pásma.

Z důvodu velké plochy území byla pro průzkum zvolena metoda bodová (Janda, Řepa, 1986; Bibby et al., 2007). Na sledovaném území bylo systematicky rozmístěno celkem 33 sčítacích bodů, a to tak, aby pokrývaly prakticky celé území lokality (obr. 1). Body byly rozmístěny v síti 300 x 300 m, neboť tato vzdálenost již u většiny ptačích druhů zaručuje minimalizaci dvojího záznamu jednoho jedince. Sčítání probíhalo vždy v době nejvyšší aktivity většiny ptáků, tedy mezi 6 a 10 hodinou ranní, a to za pěkného počasí (maximálně mrholení a velmi slabý vítr), aby nebyla snížena aktivita ptáků. Na každém bodě byli ptáci sčítáni po dobu 5 minut a do terénních formulářů byli zvlášť zaznamenáváni ptáci pozorovaní do vzdálenosti do 50 m a nad 50 m. Početní jednotkou pro záznam výskytu ptáků byly páry, kdy ptáci byli zaznamenáváni zpívající (příp. bubnující nebo houkající) samec, hnízdo s mláďaty nebo rodiče s vyvedenými mláďaty = jeden pár; jeden jiný jedinec = půl páru. Výsledný počet byl vždy zaokrouhlen nahoru na celé číslo. Z důvodu velkého počtu bodů a velké rozlohy území muselo být každé sčítání provedeno ve dvou po sobě jdoucích dnech. Na každém bodu byli ptáci sčítáni celkem čtyřikrát, a to v těchto datech: 13.–14. 4., 6.–7. 5., 18.–19. 5. a 12.–13. 6. 2013. Pro výpočet hnízdních hustot byla použita pouze pozorování ptáků do vzdálenosti 50 m, neboť do této vzdálenosti by měla být zpozorovatelná většina druhů ptáků. Ze čtyř bodových sčítání v hnízdním období na jednom bodě byla pro další analýzy použita maximální zaznamenaná početnost každého druhu. Z maximálních hodnot pro jednotlivé body byl pak pro každý druh vypočítán aritmetický průměr počtu párů na jeden bod. Následně byla vypočítána průměrná hnízdní hustota jednotlivých druhů pomocí podělení uvedeného aritmetického průměru počtu párů na bod rozlohou sčítaného kruhu ($r = 50$ m; plocha = 0,785 ha). Průměrná hnízdní hustota

jednotlivých druhů pak byla vyjádřena v jednotkách páry/10 ha pro lepší názornost. U druhů, které dosahovaly nízké průměrné hnízdní hustoty (< 1 pár/10 ha), nebo byl jejich výskyt vázán pouze na určitou část území, byl namísto hnízdní hustoty odhadnut celkový počet párů hnízdících na území NPR Žebračka (viz 6.2 Seznam všech zjištěných druhů – sloupec „početnost“).

Mimo toto systematické sčítání byla případná zajímavá pozorování ptáků zaznamenávána i při všech dalších návštěvách NPR (během inventarizace saproxylických brouků) a v termínech 1. 3. a 13. 6. 2013 byla uskutečněna ještě pochůzka v pozdně večerních a raně nočních hodinách k odhalení druhů s noční aktivitou.

Na základě pozorovaných chování ptáků byl každý ptačí druh zařazen do jednoho ze stupňů průkaznosti hnízdění dle Šťastného et al. (2006) (viz 6.2 Seznam všech zjištěných druhů – sloupec „typ výskytu“).

5.2 Databáze

Získané faunistické údaje z inventarizačního průzkumu jsou přiloženy v souboru Microsoft Excel dle doporučení zadavatele, z něhož budou převedeny do webové aplikace pro zadávání a editaci nálezových dat Nálezová data ochrany přírody (aplikace NDOP).

5.3 Použitá nomenklatura

Použita byla nomenklatura dle Hudec et al. (1983a, b, 1994, 2005a, b).

5.4 Vysvětlivky a použité zkratky

- U každého druhu je uveden český a latinský název.
- Symboly §SO a §O značí zařazení do jednotlivých kategorií ochrany dle vyhlášky MŽP č. 395/1992 Sb., tzn. §SO = silně ohrožený, §O = ohrožený.
- Symboly VU, NT a LC značí míru ohrožení druhu dle červeného seznamu (Šťastný, Bejček, 2003), tzn. EN = endangered (ohrožený), VU = vulnerable (zranitelný), NT = near threatened (téměř ohrožený), LC = least concern (málo dotčený).
- Uvedeno je též zda se jedná o druh uvedený zařazený do Přílohy I směrnice rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků.
- V rámci komentovaného seznamu ochránářsky a faunisticky významných druhů je uvedeno rozšíření, početnost a typický hnízdní biotop jednotlivých druhů v ČR dle atlasu hnízdního rozšíření ptáků v České republice (Šťastný et al., 2006).
- S, J, Z, V ... zkratky světových stran.
- Autorem veškerých fotografií a map je autor této studie.

6 Výsledky

Na lokalitě bylo zaznamenáno celkem 61 druhů ptáků, z čehož u 16 druhů bylo hnízdění prokázáno, u 34 druhů bylo hnízdění pravděpodobné, u sedmi druhů možné a u zbylých čtyřech druhů se jednalo o druhy na lokalitě ani v jejím ochranném pásmu nehnízdící. Největší hnízdní hustoty byly zaznamenány u těchto druhů: sýkora koňadra (*Parus major*), pěnkava obecná (*Fringilla coelebs*), pěnice černohlavá (*Sylvia atricapilla*), sýkora modřinka (*Cyanistes caeruleus*) a špaček obecný (*Sturnus vulgaris*).

6.1 Komentovaný seznam ochranářsky a faunisticky významných druhů

Dravci (Accipiteriformes)

jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*) §O, VU – druh nehojně hnízdící po celém území ČR od nížin do hor. Jeho početnost však v posledních letech poněkud poklesla (2001–2003: 1,8–2,5 tis. párů). Typicky lesní druh, lovíci především v rozvolněných lesních částech a při lesních okrajích. Tento druh nebyl během mého průzkumu zaznamenán a nebyl zachycen ani během studií provedených v letech 2007 a 2008 (Kolečko, 2009). Pravděpodobně se zde v současné době skutečně nevyskytuje.

krahujec obecný (*Accipiter nisus*) §SO, VU – druh nehojně hnízdící od nížin do hor po celém území ČR. Početnost druhu se zdá být v posledních desetiletích stabilní (2001–2003: 3,5–4,5 tis. párů). Vyhledává členitou krajinu se střídajícími se lesy, remízky, loukami zahradami atp. Je potravním specialistou zaměřeným na lov drobných ptáků. Tento druh byl zachycen ještě v roce 2008 (Kolečko, 2009). Během mého průzkumu však nebyl nalezen. Vzhledem k relativně skrytému způsobu života a velké rozloze lokality, je možné, že se přesto na lokalitě vyskytuje.

moták pochop (*Circus aeruginosus*) §O, VU, Příloha I měrnice 79/409/EHS – druh hnízdí na většině území ČR, častější je v nižších nadmořských výškách. Početnost druhu v posledních desetiletích značně stoupla (2001–2003: 1,3–1,7 tis. párů). Hnízdním prostředím jsou porosty rákosin, orobince a jiné mokřady, potravu pak získává také v dalších otevřených biotopech, jako jsou pole a louky. Tento druh byl celkem dvakrát pozorován v ochranném pásmu lokality, a to při hledání potravy u jejího SZ okraje. Druh tedy využívá nelesní biotopy ochranného pásma NPR Žerbačka k získávání potravy, ale hnízdí mimo ni, možné je například hnízdění v okolí rybníku Draždíř. Tento druh není v průzkumu z let 2007 a 2008 (Koleček, 2009) uváděn, avšak tento průzkum se zabýval především lesní částí NPR.

Brodivý (Ciconiiformes)

volavka popelavá (*Ardea cinerea*) NT – hnízdí pravidelně po celém území ČR, a to především v nižších polohách. Početnost druhu se v posledních desetiletích silně zvýšila (2001–2003: 1,9–2,3 tis. párů). Hnízdním prostředím jsou mělké vody a jejich okolí. Druh byl pozorován při přeletu nad východní částí lokality. Nemá zřejmě těsnější vazbu k lokalitě. Tok Bečvy při V části lokality samozřejmě může sloužit jako zdroj potravy. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

Dlouhokřídlí (Charadriiformes)

čejka chocholatá (*Vanellus vanellus*) VU – donedávna druh hnízdící běžně na většině území ČR. V posledních desetiletích však došlo k dramatickému poklesu početnosti

(2001–2003: 7–10 tis. párů). Hnízdním prostředím jsou vlhké louky, pastviny, pole apod. Celkem asi 6 jedinců bylo pozorováno v lučních a polních biotopech při SV hranici území. Vzhledem k opakovanému pozorování je zde pravděpodobné i hnízdění (1–3 páry). Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

racek chechtavý (*Larus ridibundus*) VU – druh hnízdící v nížinách, ale i ve výše položených rybníčných oblastech na řadě míst ČR. V posledních desetiletích početnost tohoto druhu však výrazně poklesla (2001–2003: 50–100 tis. párů). Druh byl pozorován v ochranném pásmu při S a V okraji lokality. Jednoznačně však využívá lokalitu pouze jako občasný zdroj potravy a hnízdění nepřipadá v úvahu. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

Krátkokřídlí (Gruiformes)

slípka zelenonohá (*Gallinula chloropus*) NT – hnízdí pravidelně na většině našeho území, kdy početnější je především v nižších polohách, avšak početní stavy tohoto druhu vykazují zřejmý klesající trend (2001–2003: 4–8 tis. párů). Hnízdním prostředím tohoto druhu jsou stojaté nebo pomalu tekoucí vody s porosty rákosin, popř. křovin. Na lokalitě byla opakovaně zaznamenána v mokřadu v Z části lokality, poblíže bodu 30. Pravděpodobně zde tedy hnízdí 1 pár. Zajímavé je, že z prakticky stejného místa je uváděn výskyt tohoto druhu již Chytilem (1975). Naproti tomu není tento druh uváděn v průzkumu z let 2007 a 2008 (Koleček, 2009), avšak tento průzkum se zabýval především lesní částí NPR.

Kukačky (Cuculiformes)

kukačka obecná (*Cuculus canorum*) – druh žijící běžně po celém území, nejhojněji v nižších a středních polohách. Početnost naší hnízdní populace je poměrně stabilní (2001–2003: 35–70 tis. párů). Biotopy tohoto druhu jsou velmi rozmanité, jde o lesy, různou rozptýlenou zeleň, parky, sady apod. Opakovaně zaznamenána na různých místech území lokality. Pravděpodobně se zde tento druh i rozmnožuje, a to v počtu 2–5 samic. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

Svišťouni (Apodiformes)

rorýs obecný (*Apus apus*) §O – v ČR běžně rozšířený a hnízdící druh. Hnízdí v dutinách a prasklinách vysokých staveb. Početnost druhu je v posledních desetiletích stálá (2001–2003: 60–120 tis. párů), v budoucnu však hrozí její snížení v důsledku rekonstrukcí a zateplování výškových budov. Na lokalitě se jedná o běžně přeletující druh, který však není k lokalitě samotné hnízdně ani potravně přímo vázán. Zaznamenání tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

Srostloprstí (Coraciiformes)

ledňáček říční (*Alcedo atthis*) §SO, VU, Příloha I směrnice 79/409/EHS – v ČR nepříliš hojně ale pravidelně na většině území hnízdící druh. Hnízdní početnost tohoto druhu výrazně kolísá, avšak dlouhodobě se příliš nemění (2001–2003: 500–900 párů). Hnízdí

v norách v příkrých březích. Hnízdním prostředím jsou tedy pomaleji tekoucí potoky a řeky, ale i rybníky jezera s výskytem více než metr vysokých hlinitých či písčitých břehů. Na lokalitě byl zaznamenán pouze jediný přelet druhu nad tokem Strhanec. Druh pravděpodobně nehnízdí přímo na lokalitě, ale možné je hnízdění v hlinitých březích koryta Bečvy (1-2 páry). Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

Šplhavci (Piciformes)

datel černý (*Dryocopus martius*) LC, Příloha I směrnice 79/409/EHS – pravidelně se vyskytující druh po celém území ČR od nížin do hor. Jeho početnost je v posledních desetiletích zřejmě mírně stoupající (2001–2003: 4–8 tis. párů). Hnízdním prostředím jsou větší souvislejší lesní celky. Přednost dává lesům jehličnatým a smíšeným. Druh byl zaznamenán opakovaně v různých částech lokality. Pravděpodobně zde hnízdí 1–2 páry. Tento druh není v průzkumu z let 2007 a 2008 (Koleček, 2009) uváděn.

krutihlav obecný (*Jynx torquilla*) §SO, VU – v ČR tento druh hnízdí lokálně na velké části území, a to především v nížinách. Hnízdním biotopem jsou rozvolněné světlé lesy, zahrady, parky či extenzivně obhospodařovaná zemědělská krajina s dostatkem dřevinné vegetace. Jeho početnost v posledních desetiletích klesá (2001–2003: 2–4 tis. párů). Tento druh byl zachycen ještě v roce 2008 (Kolečko, 2009). Během mého průzkumu však nebyl nalezen. Vzhledem k často dobré zachytitelnosti tohoto druhu a k jeho klesající početnosti v ČR, je pravděpodobné, že se na lokalitě skutečně v současné době nevyskytuje. Dnešní charakter většiny biotopů se nezdá pro tento druh ani příliš vhodný, snad s výjimkou některých okrajových částí, jako jsou třeba opuštěné sady apod.

strakapoud prostřední (*Dendrocopos medius*) §O, VU, Příloha I směrnice 79/409/EHS – druh nepočetně hnízdící na většině území ČR, a to především v nížinách a pahorkatinách. O něco početněji se vyskytuje na Moravě. Celkově je početnost tohoto druhu v posledních desetiletích stabilní či mírně se zvyšující (2001–2003: 3–6 tis. párů). Druh byl zaznamenán opakovaně na většině území lokality. Hnízdění bylo prokázáno díky nálezu obsazené hnízdní dutiny poblíže v bodu 18. Dle průzkumu na lokalitě dosahuje tento druh hnízdní hustoty 1,7 párů na 10 ha, což by odpovídalo téměř 40 párům. I pokud by byl reálný počet hnízdících párů o něco nižší, stále jde o početnou populaci tohoto poměrně vzácného druhu. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

žluna šedá (*Picus canus*) VU, Příloha I směrnice 79/409/EHS – po celém území ČR nepravidelně hnízdící druh. Početní stavy tohoto druhu se zdají být stálé (2001–2003: 3–5 tis. párů). Jejím nejobvyklejším hnízdním prostředím jsou zachovalé lesy vyšších poloh. Je však schopna obývat i jiné biotopy. Výskyt tohoto druhu byl v NPR Žebračka zaznamenán na více místech roztroušeně po značné části území. Pravděpodobně zde hnízdí 3–5 párů. Zajímavé je, že tento druh není v průzkumu z let 2007 a 2008 (Koleček, 2009) uváděn. Přitom během mé studie se zde tento druh vyskytoval dokonce o něco početněji než jinak běžnější žluna zelená.

žluna zelená (*Picus viridis*) LC – druh obývá celé území ČR, hojnější je v nížinách a pahorkatinách. Početnost druhu se zdá být víceméně stabilní (2001–2003: 9–18 tis. párů). Hnízdním prostředím je krajina s řídkými stromovými porosty se starými listnatými stromy a travnatými porosty. Výskyt tohoto druhu byl zaznamenán na více

bodech roztroušeně po značné části lokality. Pravděpodobně zde hnízdí 2–4 páry. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

Sovy (Stringiformes)

puštíček obecný (*Strix aluco*) – v ČR jde o nejhojnější sovu rozšířenou od nížin až vysoko do hor. Početnost tohoto druhu je zřejmě stabilní či mírně vzrůstající (2001–2003: 10–18 tis. párů). Nejčastějším hnízdním prostředím jsou listnaté a smíšené lesy, ale obývá i rozsáhlejší parky, hřbitovy atd. Výskyt tohoto druhu byl zaznamenán celkem třikrát, a to v okolí bodů 14, 22 a 28. V okolí bodu 28 byli současně zaznamenáni dva jedinci a asi hodinu poté se ozýval další jedinec v blízkosti bodu 28. Na lokalitě pravděpodobně hnízdí puštíček obecný v počtu 1–2 párů. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

Pěvci (Passeriformes)

brkoslav severní (*Bombycilla garrulus*) §O – tento severský pták v ČR nehnízdí, na naše území zalétá na zimu. Početnost v jednotlivých zimách je velmi rozdílná. Druh byl na sledovaném území zaznamenán pouze během prvního sčítání (14. 4.), kdy bylo pozorováno hejno krmící se na bobulích jmelí na topolech v Z části lokality (poblíže bodu 17). Tento severský pták zde samozřejmě nehnízdí. Tento druh nebyl na území NPR Žebračka během průzkumu v letech 2007 a 2008 zjištěn (Koleček, 2009).

budníček lesní (*Phylloscopus sibilatrix*) – Tento druh byl zaznamenán roztroušeně téměř po celé ploše lokality. Hnízdění nebylo prokázáno, a tak zůstává druh v kategorii s pravděpodobným hnízděním. Zjištěná hnízdní hustota je 2 páry na 10 ha. Lokalita tedy hostí dosti početnou populaci tohoto jinak nepříliš běžného druhu. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009) a jím zjištěná nejvyšší hnízdní hustota byla dokonce 8,15 párů/10 ha.

cvrčilka říční (*Locustella fluviatilis*) – v ČR nerovnoměrně, lokálně, ale pak mnohdy i hojně hnízdící druh. Početnost tohoto druhu je v posledních desetiletích víceméně stabilní (2001–2003: 10–20 tis. párů). Hnízdním prostředím tohoto druhu jsou lužní a jiné vlhké lesy s hustým bylinným či keřovým patrem, popřípadě porosty vrb a olší doprovázející vodní toky či nádrže. Výskyt tohoto druhu byl na sledovaném území doložen pouze v mokřadních biotopech v Z části lokality (okolí bodů 30 a 31). Byli zaznamenáni celkem tři zpívající samci. Je možné, že se tento druh vyskytuje i v ochranném pásmu ve V části lokality v okolí řeky Bečvy, kde však nebyl zaznamenán. Hnízdění druhu je na lokalitě pravděpodobné a odhadovaná celková početnost je 3–5 párů. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

dlask tlustozobý (*Coccothraustes coccothraustes*) – v ČR nepravidelně rozšířený, avšak poměrně hojný druh. Vyšším polohám a horám se vyhýbá. Početnost tohoto druhu má však klesající tendenci (2001–2003: 140–280 tis. párů). Hnízdním prostředím jsou pro něj listnaté lesy, větrolamy, remízky, popř. i zahrady a parky. Na lokalitě byl tento druh pozorován po celém jejím území. Hnízdění je zde pravděpodobné a zjištěná hnízdní hustota dosahovala dokonce 5,6 párů na 10 ha. Tím se tento druh zařadil mezi

nejhojnější ptáky na lokalitě. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

drozd brávník (*Turdus viscivorus*) – v ČR se vyskytuje víceméně rovnoměrně po celém území, avšak jeho populační hustota nebývá vysoká a chybí v oblastech bez větších lesních celků. Početnost tohoto druhu zřejmě v posledních desetiletích poněkud roste (2001–2003: 40–80 tis. párů). Hnízdním prostředím jsou vysokokmenné lesy jehličnaté i listnaté. Druh byl na sledované lokalitě s jistotou zaznamenán pouze během prvního sčítání (14. 4.), kdy se mohlo jednat především o nehnízdící ptáky. Během dalšího sčítání byl zaznamenán již jen jeden jedinec a jeho určení nebylo jisté. Veškerá pozorování byla situována v Z části lokality body (16, 17 a 30). Pokud druh na lokalitě hnízdí pak pouze v minimálním počtu (0–2 páry). Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

lejsk bělokrký (*Ficedula albicollis*) NT, Příloha I směrnice 79/409/EHS – v ČR je tento druh hojnější především na J a V území. Vyskytuje se spíše v nižších polohách. Hnízdním biotopem jsou starší listnaté a smíšené lesy, parky a hráze rybníků. Jeho početnost v posledních desetiletích mírně stoupá (2001–2003: 35–70 tis. párů). Druh pozorovaný pravidelně po celém území NPR. Hnízdění prokázáno díky pozorování krmení mláďat v dutině stromu poblíže bodu 12 a 14. Zjištěná hnízdní hustota dosáhla hodnoty 5,8 párů na 10 ha. NPR Žebračka tedy hostí dosti početnou populaci tohoto jinak nehojného druhu. Výskyt lejska bělokrkého v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009), kdy v roce 2007 zjistil hnízdní hustotu dokonce 6,62 párů/10 ha.

lejsk šedý (*Muscicapa striata*) §O, LC – v ČR rovnoměrně avšak nehojně se vyskytující druh. Jeho početnost se v posledních dvou desetiletích poněkud zvyšuje (2001–2003: 40–80 tis. párů). Jeho hnízdním prostředím jsou řídké listnaté lesy, aleje, zahrady, parky. Hnízdo staví na různých podločkách (výklenky budov, paždí větví apod.). Tento druh byl na lokalitě pozorován pouze při jejím okraji v SZ a JV části území (body 1 a 26). Druh se však může vyskytovat i v dalších okrajových či jinak proředěných částech NPR. Lejsk šedý zde tedy pravděpodobně hnízdí v celkovém počtu 1–4 párů. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009), a to se značnou hnízdní hustotou (3,31 párů/10 ha) (Koleček et al., 2011).

mlýnařík dlouhoocasý (*Aegithalos caudatus*) – v ČR hnízdí vcelku rovnoměrně po celém území, početněji pak v nižších polohách. V posledních desetiletích početnost tohoto druhu u nás poněkud klesá (2001–2003: 45–90 tis. párů). Hnízdním prostředím jsou řídké listnaté a smíšené lesy, ale i parky, zahrady, břehové porosty dřevin atd. Druh byl na sledovaném území zaznamenán pouze v jeho JV cípu (body 24 a 33), a to v břehových porostech podél Bečvy a v biotopu měkkého luhu nížinných řek. Druh zde pravděpodobně hnízdí v počtu 6–12 párů. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

moudivláček lužní (*Remiz pendulinus*) §O, NT – tento druh je u nás rozšířen především v nížinách a částečně též ve středních polohách, nikde však nepatří k početným druhům. Početnost tohoto druhu se zdá být stabilní (2001–2003: 2,5–5 tis. párů). Výskyt moudivláčka lužního nebyl zaznamenán. Tento druh nebyl na území NPR Žebračka zjištěn ani během průzkumu v letech 2007 a 2008 (Koleček, 2009). Uvádění jeho výskytu na území NPR Žebračka se s nejvyšší pravděpodobností zakládá na pozorování v břehových porostech podél toku Bečvy či na území nedalekých

„Přerovských lagun“. Tedy míst, která nebyla předmětem průzkumu v roce 2007–2008 a víceméně ani průzkumu letošního.

pěnice hnědokřídla (*Sylvia communis*) – poměrně hojný druh rozšířený rovnoměrně po celém území ČR od nížin do hor. Početnost tohoto druhu je stabilní či mírně se zvyšující (2001–2003: 100–200 tis. párů). K hnízdění tento druh vyhledává otevřenou krajinu s osamocenými keři a stromy, okraje lesů, větrolamy, aleje apod. Pěnice hnědokřídla byla na sledované lokalitě pozorována pouze dvakrát, a to v ekotonu přechodu lesa v bezlesí v SZ části území (body 2 a 3). Je možné, že tento druh obývá okraje lesní části lokality ještě na dalších místech, avšak jedná se bezesporu o málo početný výskyt. Pěnice hnědokřídla na lokalitě pravděpodobně hnízdí v počtu 1–3 párů. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009), avšak pouze z jednoho ze dvou let pozorování.

pěnice slavíková (*Sylvia borin*) – hojný druh rozšířený rovnoměrně po celém území ČR, početněji v nižších a středních polohách. Početnost tohoto druhu je stabilní či mírně se zvyšující (2001–2003: 200–400 tis. párů). Hnízdním prostředím tohoto druhu jsou především husté křoviny, mlaziny, opuštěné zahrady atd. Pěnice slavíková byla zaznamenána opakovaně avšak pouze v JV části území (body 9 a 33) v biotopech doprovázejících tok Bečvy. Pravděpodobně zde hnízdí 3–6 párů. Tento druh nebyl na území NPR Žebračka během průzkumu v letech 2007 a 2008 zjištěn (Koleček, 2009).

rákosník zpěvný (*Acrocephalus palustris*) – dnes hnízdí na většině území ČR, a to především v nižších a středních polohách. Početnost hnízdících ptáků u nás zůstává stabilní (2001–2003: 80–160 tis. párů). Hnízdním prostředím tohoto druhu jsou husté bylinné porosty podél vodních toků a ploch, ale i různá ruderalní vegetace a křoviny. Celkem čtyři zpívající samci byli zaznamenáni opakovaně v mokřadních biotopech v Z části lokality (okolí bodů 30 a 31). Je však možné, že se tento druh vyskytuje i v ochranném pásmu ve V části lokality v okolí řeky Bečvy, kde však nebyl zaznamenán. Hnízdění druhu je na lokalitě pravděpodobné a odhadovaná celková početnost je 4–8 párů. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

rehek zahradní (*Phoenicurus phoenicurus*) – tento druh hnízdí na většině území ČR, avšak hnízdní hustota není nikde vysoká. V posledních desetiletích početnost tohoto druhu narůstá (2001–2003: 40–80 tis. párů). Tento druh byl na sledované lokalitě zachycen pouze v opuštěném sadu při jižním okraji její JV části (bod 26). Je však pravděpodobné, že se může vyskytovat i v jiných okrajových a prosvětlených částech území a v jejím ochranném pásmu. V každém případě však nejde o početně hnízdící druh. Hnízdění je zde pravděpodobné a celkový počet hnízdících párů je odhadnut na 2–6. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

sedmihlásek hajní (*Hippolais icterina*) – hnízdí na většině území ČR, a to především v nižších a středních polohách. Hnízdní početnost u nás vykazovala v posledních desetiletích mírně sestupnou tendenci (2001–2003: 45–90 tis. párů). Hnízdním biotopem sedmihlásky jsou řídké listnaté lesy, porosty podél vodních toků, parky a zahrady. Druh byl pozorován pouze dvakrát, a to při lesních okrajích ve V části lokality (body 24 a 23). Možný je však výskyt i v dalších okrajových částech lokality. Nejedná

se však v žádném případě o početný druh. Sedmihlásek hajní zde pravděpodobně hnízdí v počtu 3–8 párů. Tento druh nebyl na území NPR Žebračka během průzkumu v letech 2007 a 2008 zjištěn (Koleček, 2009).

slavík obecný (*Luscinia megarhynchos*) §O, LC – v ČR hnízdí ve většině níže položených územích. Jedná se o druh v posledních desetiletích přibývající (2001–2003: 8–16 tis. párů). Vyšším polohám a horám se vyhýbá. Hnízdním prostředím jsou pro něj řidší listnaté lesy, parky atd., avšak vždy s dostatkem křovin. Dává přednost spíše sušším lokalitám. Slavík obecný byl na sledované lokalitě zaznamenán pouze jednou, a to v křovinné vegetaci u jejího JV okraje poblíže řeky Bečvy (mezi bodem 8 a 9). Hnízdění na lokalitě je pravděpodobné, avšak pouze v počtu 1–2 párů. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

sýkora babka (*Parus palustris*) – hnízdí na podstatné části území ČR, častěji v nížinách a pahorkatinách. Početnost tohoto druhu se v posledních desetiletích zřejmě mírně snižuje (2001–2003: 55–110 tis. párů). Sýkora babka byla na sledovaném území pozorována pouze několikrát, a to v její Z a centrální části (body 17 a 20). Nejde zde tedy o hojný druh a odhadovaný celkový počet hnízdních párů je 5–10. Hnízdění je pravděpodobné. Tento druh nebyl na území NPR Žebračka během průzkumu v letech 2007 a 2008 vůbec zjištěn (Koleček, 2009).

ťuhýk obecný (*Lanius collurio*) §O, NT, Příloha I směrnice 79/409/EHS – druh rovnoměrně rozšířený po celém území ČR, avšak nikde nepatří mezi hojné druhy. Početnost tohoto druhu je však v posledních desetiletích rostoucí (2001–2003: 30–60 tis. párů). Hnízdním prostředím je otevřená krajina s roztroušenými keři a remízky atp., nalézt jej však můžeme i ve vinicích, sadech a na lesních pasekách. Často vyhledává trnité keře. Na území NPR Žebračka byl pár ťuhýků obecných opakovaně pozorován při lovu kořisti v mokřadních biotopech při Z okraji lokality (body 30 a 31). Hnízdění tohoto druhu je zde pravděpodobné, avšak pouze v počtu 1–2 párů. Tento druh nebyl na území NPR Žebračka během průzkumu v letech 2007 a 2008 vůbec zjištěn (Koleček, 2009).

vlaštovka obecná (*Hirundo rustica*) §O, LC – Druh hojně a početně hnízdící na celém území ČR. V posledních desetiletích se však početnost tohoto druhu výrazně snižuje (2001–2003: 320–640 tis. párů). Jde o synantropní druh využívající k hnízdění lidská sídla. Na lokalitě jde o hojný druh. Na lokalitě nehnízdící druh, pouze částečně potravně vázaný na lokalitu, kdy byly vlaštovky pozorovány při lovu potravy nad ochranným pásmem lokality při jejím S okraji (body 1, 2 a 3). Jejich hnízdiště je třeba hledat v zástavbě obce Lýsky popř. i v dalších sídlech v okolí lokality. Výskyt tohoto druhu v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009).

vrabec domácí (*Passer domesticus*) LC – v ČR hnízdí hojně od nížin do hor na celém území. Jeho stavy však v posledních desetiletích dosti poklesly (2001–2003: 2,8–5,6 mil. párů). Hnízdním prostředím vrabce domácího jsou lidská sídla. Druh byl zaznamenán pouze v ochranném pásmu lokality v okolí obce Lýsky, kde pravděpodobně hnízdí. Hrubý odhad počtu hnízdních párů v této obci je 10–20 párů, avšak tento odhad není příliš podložen (území obce nebylo předmětem podrobnějšího

zkoumání). Tento druh nebyl na území NPR Žebračka během průzkumu v letech 2007 a 2008 zjištěn (Koleček, 2009).

žluva hajní (*Oriolus oriolus*) §SO, LC – v ČR je druh nepříliš hojný, ale hnízdí v nižších polohách většiny území. Hnízdním biotopem jsou světlé listnaté lesy, parky a zahrady. Početnost v posledních desetiletích mírně stoupá (2001–2003: 8–16 tis. párů). Na území NPR Žebračka byla žluva hajní zaznamenána opakovaně po celé lokalitě. Tento pravděpodobně hnízdící druh dosahoval hnízdní hustoty 3,2 párů na 10 ha. Lokalita tedy hostí početnou populaci tohoto jinak nehojného druhu. Výskyt žluvy hajní v NPR Žebračka uvádí i Koleček (2009), který zjistil nejvyšší hnízdní hustotu 3,06 párů/10 ha.

6.2 Seznam všech zjištěných druhů

druh	typ výskytu	početnost	upřesnění místa výskytu / poznámka
Vrubozobí (Anseriformes)			
kachna divoká (<i>Anas platyrhynchos</i>)	možné hnízdění	2-4 páry	řeka Bečva (poblíže bodů 9 a 33)
Hrabaví (Galliformes)			
bažant obecný (<i>Phasianus colchicus</i>)	možné hnízdění	1-2 páry	ochranné pásmo rezervace v S a Z části území
Dravci (Falconiformes)			
káně lesní (<i>Buteo buteo</i>)	prokázané hnízdění	1-2 páry	výskyt po celém území, doložené hnízdění v JZ části území poblíže bodu 29
moták pochop (<i>Circus aeruginosus</i>)	pravděpodobné hnízdění	1 pár	ochranné pásmo při SZ části lokality (body 2, 3 a 17)
poštolka obecná (<i>Falco tinnunculus</i>)	možné hnízdění	1-2 páry	ochranné pásmo při V části lokality (body 5, 6, 9)
Brodiví (Ciconiiformes)			
volavka popelavá (<i>Ardea cinerea</i>)	nehnízdící druh	-	přelet nad bodem 9
Krátkokřídlí (Gruiformes)			
slípka zelenonohá (<i>Gallinula chloropus</i>)	pravděpodobné hnízdění	1-2 páry	mokřadní biotopy v Z části lokality (bod 30)
Dlouhokřídlí (Charadriiformes)			
čejka chocholatá (<i>Vanellus vanellus</i>)	pravděpodobné hnízdění	1-3 páry	ochranné pásmo při SV hranici lokality (body 2, 4 a 5)
racek chechtavý (<i>Larus ridibundus</i>)	nehnízdící druh	-	ochranné pásmo při S a V části lokality (body 3, 5)

druh	typ výskytu	početnost	upřesnění místa výskytu / poznámka
Měkkozobí (Columbiformes)			
holub hřivnáč (<i>Columba palumbus</i>)	prokázané hnízdění	2,0 párů/10 ha	po celém území
hrdlička zahradní (<i>Streptopelia decaocto</i>)	pravděpodobné hnízdění	1-2 páry	ochranné pásmo při JV části lokality (bod 25)
Kukačky (Cuculiformes)			
kukačka obecná (<i>Cuculus canorus</i>)	pravděpodobné hnízdění	2-5	roztoušeně po celém území (body 6, 12, 15, 24)
Svišťouni (Apodiformes)			
rorýs obecný (<i>Apus apus</i>)	nehnízdící druh	-	občasné přelety nad celou lokalitou (body 9, 19, 26, 30 a 31)
Sovy (Stringiformes)			
puštíček obecný (<i>Strix aluco</i>)	pravděpodobné hnízdění	1-2 páry	okolí bodů 14, 22 a 28
Srostloprstí (Coraciiformes)			
ledňáček říční (<i>Alcedo atthis</i>)	možné hnízdění	1-2 páry	průlet nad vodním tokem Strhanec
Šplhavci (Piciformes)			
datel černý (<i>Dryocopus martius</i>)	pravděpodobné hnízdění	1-2 páry	Z část lokality (body 14, 15 a 20)
strakapoud prostřední (<i>Dendrocopos medius</i>)	prokázané hnízdění	1,7 párů/10 ha	roztoušeně po celém území (body 10, 14, 15, 18 a 22)
strakapoud velký (<i>Dendrocopos major</i>)	prokázané hnízdění	5,7 párů/10 ha	po celém území
žluna šedá (<i>Picus canus</i>)	pravděpodobné hnízdění	3-5 párů	roztoušeně po celé lokalitě (body 11, 12, 14, 19 a 32)
žluna zelená (<i>Picus viridis</i>)	pravděpodobné hnízdění	2-4 páry	roztoušeně po celé lokalitě, nejvíce záznamů v J a JV části území (body 20, 22, 27 a 28)
Pěvci (Passeriformes)			
brhlík lesní (<i>Sitta europaea</i>)	prokázané hnízdění	2,3 párů/10 ha	po celém území (body 6, 9, 12, 15, 26, 27 a 30)
brkoslav severní (<i>Bombycilla garrulus</i>)	nehnízdící druh	-	14. 4. hejno cca 30 ptáků na jmelí v Z části lokality (bod 17)
budníček lesní (<i>Phylloscopus sibilatrix</i>)	pravděpodobné hnízdění	2,0 párů/10 ha	roztoušeně po celém území (body 7, 13, 15, 18, 24 a 32)
budníček menší (<i>Phylloscopus collybita</i>)	pravděpodobné hnízdění	4,1 párů/10 ha	po celém území

druh	typ výskytu	početnost	upřesnění místa výskytu / poznámka
cvrčka říční (<i>Locustella fluviatilis</i>)	pravděpodobné hnízdění	3-5 párů	mokřadní biotopy v Z části lokality (body 30 a 31)
červenka obecná (<i>Erithacus rubecula</i>)	prokázané hnízdění	2,6 párů/10 ha	po celém území
dlask tlustozobý (<i>Coccothraustes coccothraustes</i>)	pravděpodobné hnízdění	5,6 párů/10 ha	po celém území
drozd brávník (<i>Turdus viscivorus</i>)	nehnízdící druh / možn. hn.	0-2	14. 4. sedm jedinců při Z okraji lokality (body 16, 17, 30)
drozd zpěvný (<i>Turdus philomelos</i>)	prokázané hnízdění	3,2 párů/10 ha	po celém území
kos černý (<i>Turdus merula</i>)	prokázané hnízdění	7,3 párů/10 ha	po celém území
lejsek bělokrký (<i>Ficedula albicollis</i>)	prokázané hnízdění	5,8 párů/10 ha	po celém území
lejsek šedý (<i>Muscicapa striata</i>)	pravděpodobné hnízdění	3-8 párů	okraj lokality v SZ a JV části území (body 1 a 26)
linduška lesní (<i>Anthus trivialis</i>)	možné hnízdění	0-2 páry	pouze 6. 5. na bodě 5
mlynařík dlouhoocasý (<i>Aegithalos caudatus</i>)	pravděpodobné hnízdění	6-12 párů	V část lokality při řece Bečvě (body 24 a 33)
pěnice černohlavá (<i>Sylvia atricapilla</i>)	prokázané hnízdění	11,2 párů/10 ha	po celém území
pěnice hnědokřídla (<i>Sylvia communis</i>)	pravděpodobné hnízdění	1-3 páry	ekoton přechodu lesa a bezlesí při SZ části lokality (body 2, 3)
pěnice slavíková (<i>Sylvia borin</i>)	pravděpodobné hnízdění	3-6 párů	JV okraj lokality poblíže řeky Bečvy (body 9, 33)
pěnkava obecná (<i>Fringilla coelebs</i>)	prokázané hnízdění	12,7 párů/10 ha	po celém území
rákosník zpěvný (<i>Acrocephalus palustris</i>)	pravděpodobné hnízdění	4-6 párů	mokřadní biotopy v Z části lokality (body 30 a 31)
rehek domácí (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	pravděpodobné hnízdění	3-6 párů	po celém území
rehek zahradní (<i>Phoenicurus phoenicurus</i>)	pravděpodobné hnízdění	2-6 páry	opuštěný sad při jižním okraji JV části lokality (bod 26)
sedmhlásek hajní (<i>Hippolais icterina</i>)	pravděpodobné hnízdění	3-8 párů	V část lokality (body 24 a 33)
skřivan polní (<i>Alauda arvensis</i>)	pravděpodobné hnízdění	3-6 párů	ochranné pásmo při SV hranici lokality (body 1-6)
slavík obecný (<i>Luscinia megarhynchos</i>)	pravděpodobné hnízdění	1-2 páry	JV okraj lokality poblíže řeky Bečvy (mezi bodem 8 a 9)
sojka obecná (<i>Garrulus glandarius</i>)	pravděpodobné hnízdění	4-8 párů	po celém území
stehlík obecný (<i>Carduelis carduelis</i>)	pravděpodobné hnízdění	10-20 párů	ochranné pásmo při Z části lokality (body 17 a 30)
straka obecná (<i>Pica pica</i>)	pravděpodobné hnízdění	2-5 páry	ochranné pásmo při Z a V části lokality (body 9 a 30)

druh	typ výskytu	početnost	upřesnění místa výskytu / poznámka
strnad obecný (<i>Emberiza citrinella</i>)	pravděpodobné hnízdění	8-16 párů	ochranné pásmo při S a V okraji lokality (body 2, 5 a 9)
střízlík obecný (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	pravděpodobné hnízdění	2,1 párů/10 ha	po celém území
sýkora babka (<i>Parus palustris</i>)	pravděpodobné hnízdění	5-10 párů	západní a centrální část lokality (body 17 a 20)
sýkora koňadra (<i>Parus major</i>)	prokázané hnízdění	16,1 párů/10 ha	po celém území
sýkora modřinka (<i>Cyanistes caeruleus</i>)	prokázané hnízdění	9,1 párů/10 ha	po celém území
šoupálek dlouhoprstý (<i>Certhia familiaris</i>)	prokázané hnízdění	12-20 párů	roztoušeně po celé lokalitě (body 10, 12, 14 a 27)
špaček obecný (<i>Sturnus vulgaris</i>)	prokázané hnízdění	8,5 párů/10 ha	po celém území
ťuhýk obecný (<i>Lanius collurio</i>)	pravděpodobné hnízdění	1-2 páry	mokřadní biotopy v Z části lokality (body 30 a 31)
vlaštovka obecná (<i>Hirundo rustica</i>)	prokázané hnízdění	15-20 párů	ochranné pásmo při S hranici území (body 1, 2 a 3)
vrabec domácí (<i>Passer domesticus</i>)	pravděpodobné hnízdění	10-20 párů	ochranné pásmo při S hranici území poblíže obce Lýsky (body 1 a 16)
vrána šedá (<i>Corvus cornix</i>)	možné hnízdění	2-6 párů	JV cíp lokality a ochranné pásmo při jejím SV okraji (body 3, 5 a 33)
zvonek zelený (<i>Carduelis chloris</i>)	pravděpodobné hnízdění	4-8 párů	ochranné pásmo lokality v Z a V části lokality (body 1 a 9)
zvonohlík zahradní (<i>Serinus serinus</i>)	pravděpodobné hnízdění	5-10 párů	lesní okraj při Z části lokality (body 1 a 30)
žluva hajní (<i>Oriolus oriolus</i>)	pravděpodobné hnízdění	3,2 párů/10 ha	po celém území

7 Diskuze a závěry

Na lokalitě bylo zjištěno celkem 61 (52 až 57 hnízdících) druhů ptáků. Na to, že se jedná o tak rozsáhlé území, není tento počet příliš vysoký. Podobně Koleček (2009) ve své práci uvádí z dvouletého průzkumu (2007 a 2008) uskutečněného na 26 sčítacích bodech umístěných v lesních biotopech NPR Žebračka pouze 51 zjištěných druhů. Historicky však byla ornitofauna tohoto chráněného území podstatně bohatší (Ginter, 1964; Chytil, 1975). Oba autoři uvádí přes 80 hnízdících druhů. Tyto výsledky však byly založeny na víceletém pozorování a zahrnovaly pravděpodobně i širší okolí dnešní NPR. Přesto je z výčtu tehdy zjištěných druhů zřejmé, že ornitofauna zde byla druhově bohatší a obsahovala řadu dnes vymizelých druhů (viz Úvod). Příčinu těchto změn je třeba hledat, jak v celkových změnách rozšíření mnohých druhů v ČR (Šťastný et al., 2006), tak i přímo ve změnách charakteru biotopů na území NPR Žebračka. Lze předpokládat, že vlivem přirozené sukcese a růstu stromů se místní, kdysi jako střední les obhospodařované, porosty postupně zcela zapojily a homogenizovaly. Současná poměrně nízká diverzita místní ornitofauny je tedy zapříčiněna především značnou homogenitou celého území, kdy naprostou většinu

plochy území zaujímají vzrostlé zapojené lesní biotopy s velmi podobnou strukturou i dřevinným složením. Některým druhům však místní lesní biotopy vyhovují a ty zde pak dosahují vysokých hnízdních hustot. Často jde i o druhy jinak poměrně vzácné (chráněné zákonem, zařazené do červeného seznamu či tzv. druhy naturové).

Mnou zjištěné druhové složení se značně shoduje s výsledky zjištěné v letech 2007 a 2008 (Koleček, 2009), a to včetně nejpočetnějších druhů. Zajímavý vývoj je možné pozorovat v početnosti budníčka většího (*Phylloscopus trochillos*) či hrdličky divoké (*Streptopelia turtur*), které Ginter (1964) uvádí jako běžné druhy, Koleček (2009) tyto druhy zaznamenal již jen ojediněle a během mého průzkumu nebyly nalezeny vůbec. Oba uvedené druhy vykazují v posledních desetiletích pokles početnosti (Šťastný et al., 2006). Mezi nejpočetnější druhy na území NPR Žebračka patří sýkora koňadra, pěnkava obecná, pěnice černohlavá, sýkora modřinka, špaček obecný, kos černý či dlask tlustozobý. Dominance těchto druhů není překvapující a odpovídá i známé bionomii těchto druhů (Hudec, 1983a, b, 1994, 2005a, b).

Z ptáků s možným, pravděpodobným či potvrzeným hnízděním na území NPR Žebračka a jejím ochranném pásmu byly celkově zaznamenány dva druhy silně ohrožené a osm druhů ohrožených dle vyhlášky 395/92 Sb., dále pak pět zranitelných (VU), tři téměř ohrožené (NT) a šest málo dotčených druhů (LC) dle červeného seznamu (Šťastný, Bejček, 2003) a sedm druhů zařazených do Přílohy I směrnice rady 79/409/EHS o ochraně volně žijících ptáků. Z těchto druhů lze za nejvýznamnější považovat výskyt druhů listnatých lesů, které hnízdí na území NPR Žebračka v početnějších populacích a tato lokalita tak má značný význam pro jejich ochranu. Takovými druhy jsou především strakapoud prostřední, lejsek bělokrký a žluva hajní. Významný je však výskyt i dalších typicky lesních druhů, které zde nedosahují takové početnosti (datel černý, žluna šedá) nebo nepatří mezi druhy ohrožené ani chráněné, ale přesto jde o druhy ne zcela hojné (puštík obecný, budníček lesní, dlask tlustozobý). Ostatní zaznamenané ohrožené a chráněné druhy již nejsou vázány na typické biotopy NPR Žebračka a jejich výskyt je zde okrajový – vázaný na minoritně zastoupené biotopy (ekotony lesních okrajů, opuštěné sady, mokřadní lada s roztroušenou dřevinnou vegetací atd.). Jde o motáka pochopa, čejku chocholatou, slípku zelenonohou, ledňáčka říčního, lejska šedého, slavíka obecného a ůhýka obecného.

Během mého průzkumu se nepodařilo potvrdit výskyt několika chráněných a ohrožených druhů, které jsou uváděny jako zde se vyskytující v plánu péče (AOPK, 2013). Konkrétně jde o následující druhy: jestřáb lesní (*Accipiter gentilis*), krahujec obecný (*Accipiter nisus*), krutihlav obecný (*Jynx torquilla*) a moudivláček lužní (*Remiz pendulina*). Jestřába lesního a moudivláčka lužního se nepodařilo zaznamenat ani během průzkumů v letech 2007 a 2008 (Koleček, 2009). Přes relativně skrytý způsob života a zvýšenou možnost přehlédnutí, je pravděpodobné, že se jestřáb lesní na území NPR Žebračka v posledních letech skutečně nevyskytuje. Uváděný výskyt moudivláčka lužního nebyl patrně vázán přímo na sledovanou lokalitu NPR Žebračka, ale spíše na její okolí, jako jsou břehové porosty Bečvy či lokalita „Prerovské laguny“. Z břehových porostů Bečvy uvádí tento druh například Svoboda (1991). Tudíž není překvapující, že se tento druh nepodařilo potvrdit. Výskyt krahujce obecného byl na lokalitě potvrzen i v poslední zde prováděné

studii (Koleček, 2009) a je pravděpodobné, že byl během mého průzkumu přehlédnut a vyskytuje se zde i v současnosti. Rovněž výskyt krutihlava obecného byl zaznamenán ještě Kolečkem (2009), avšak vzhledem k úbytku tohoto druhu v ČR a jeho dobře slyšitelným hlasovým projevům je pravděpodobné, že z lokality vymizel.

7.1 Doporučení pro management

Cílem managementu by měla být nejen podpora zde recentně zaznamenaných ohrožených a vzácných druhů ptáků, ale i dalších ohrožených druhů, které se zde dříve vyskytovaly, popř. by zde mohly nalézt vhodný biotop. Jak je již zmíněno výše, lokalita v současné době hostí početné populace některých vzácnějších a ohrožených druhů lesních ptáků. Celkově je však druhově nepříliš bohatá a řada dříve se vyskytujících druhů ptáků zde již nyní nežije. Z velké části se jedná o druhy, které v ČR či dokonce celé střední Evropě obecně ustoupily, avšak zároveň jde mnohdy o druhy vázané na různé typy světlých lesů a extenzivně využívaných nelesních stanovišť, jako jsou právě pařeziny, pastevní a střední lesy apod. Území NPR Žebračka bylo historicky obhospodařováno právě ve tvaru středního lesa. Takovéto hospodaření jistě nebylo z pohledu ochrany přírody nijak ideální, avšak vytvářelo biotopy, které jsou dnes velmi vzácné a umožňovalo tak přežívání mnohých, dnes u nás velmi vzácných, ohrožených či dokonce vymizelých druhů organismů. Dosud prováděná ochrana území spočívala především v bezzásahovém režimu, pouze s nevýraznými zásahy na podporu přirozené druhové skladby dřevin, a s obdobným managementem počítá i plán péče na období 2013–2018 (AOPK, 2013). A tak je dnes téměř celé území NPR Žebračka velmi homogenní a tvoří jej vzrostlý, zapojený a stinný lužní les. Takovýto stejnorodý biotop samozřejmě umožňuje existenci pouze značně omezeného druhového spektra ptáků. K určitému prosvětlení a výškovému rozrůznění dojde jistě v budoucnosti samovolně vlivem rozsáhlejšího přechodu porostů do „stádia rozpadu“, avšak to může trvat ještě řadu let a toto prosvětlení nebude až tak výrazné. Navrhují tedy, aby byl oproti dosavadnímu režimu a platnému plánu péče podstatně zvýšen podíl aktivního managementu. Pro zvýšení diverzity ptačích společenstev a podporu druhů polootevřených a otevřených biotopů by bylo velmi vhodné ve stávajících lesních porostech NPR Žebračka (obr. 2: plocha č. 1) mozaikovitě vybrat části území, v nichž bude porost výrazně proředěn a převeden na světlý střední les. Do budoucna by les střední mohl zaujímat až polovinu plochy celého území. Samozřejmě by nešlo o aplikaci tradičního hospodaření ve tvaru lesa středního, ale jeho management by musel být upraven dle potřeb ochrany přírody, a to především ve smyslu trvalého ponechávání výstavků (doupných stromů) atd. Vytvořená mozaika biotopů a hospodaření by měla zajistit existenci jak typicky lesních druhů preferujících stinný interiér lesa v částech ponechaných samovolnému vývoji, tak i druhů otevřenějších biotopů v aktivně udržovaných porostech s charakterem světlého středního lesa.

V nelesních polootevřených biotopech jako jsou opuštěné sady (obr. 2: plocha č. 2) by bylo vhodné nadále udržovat polootevřenost biotopů pomocí vyřezávání části křovin a náletových dřevin, kterými tyto biotopy zarůstají. Pro zajištění kontinuity existence těchto

biotopů včetně přítomnosti doupných stromů, je nutné postupné doplňování nejvíce rozvolněných míst novou výsadbou ovocných stromů.

V otevřených biotopech jako jsou mokřadní lada (obr. 2: plocha č. 3) je třeba dbát na zachování jejich otevřeného slunného charakteru, avšak je rovněž vhodné podporovat trvalý výskyt určitého množství soliterně stojících stromů a křovin. Pouze v případě přílišného zarůstání je vhodná redukce náletových dřevin či křovin. Více ruderalizované sušší části mokřadních lad by měly být pravidelně koseny a posečená biomasa by měla být odvážena. Nejvlhčí místa mokřadů mohou zřejmě zůstat bez zásahů.

Během jakýchkoli zásahů v rezervaci je samozřejmě nutné dodržovat některé obecné zásady. Veškeré těžby, ořezy dřevin, vyřezávání keřů i kosení situovat do období po vyhnízdění většiny ptáků (srpen až leden). Vzniknuvší těžební odpad (hromady klestu a větví) odstranit buď ihned po těžbě, nebo až po vyhnízdění ptáků (srpen až leden) – někteří ptáci v tomto odpadu rádi hnízdí. Samozřejmostí je ponechávání doupných stromů. Jistě prospěšné by bylo umělé vnášení některých listnatých dřevin, které se dříve ve zdejších porostech více uplatňovaly a jsou mnohdy i součástí původní dřevinné skladby (jilmy, třešeň ptačí, bříza bělokorá ...).

7.2 Konkrétní závěry pro ochranu přírody

Údaje uvedené v této tabulce je třeba brát se značnou rezervou. Struktura požadovaných údajů není dle mého názoru slučitelná s reálným stavem popisovaných jevů.

Předmět ochrany	Zhodnocení stavu	Zhodnocení významu	Návrh managementu
Strakapoud prostřední.	Příznivý.	Území je regionálně až národně významné.	Vzhledem k početnému výskytu tohoto druhu, je zřejmě dosavadní téměř bezzásahový management lesních biotopů vyhovující. Přesto by prosvětlení a převod části lokality na les střední neměly tento druh výrazněji negativně ovlivnit.
Lejsek bělokrký.	Příznivý.	Území je regionálně až národně významné.	Management jako u předchozího druhu.
Žluva hajní.	Příznivý.	Území je regionálně až národně významné.	Management jako u předchozího druhu.
Datel černý	Příznivý (až nejistý).	Území je regionálně významné.	Management jako u předchozího druhu.
Žluna šedá	Příznivý (až nejistý).	Území je regionálně významné.	Management jako u předchozího druhu.

Předmět ochrany	Zhodnocení stavu	Zhodnocení významu	Návrh managementu
Lejsek šedý.	Nepříznivý.	Území je regionálně významné.	<p>Pro podporu tohoto druhu by bylo vhodné v lesních biotopech NPR Žebračka (obr. 2: plocha č. 1) mozaikovitě vybrat části území, v nichž bude porost výrazně proředěn a převeden na světlý střední les. Tento střední les by zde tak mohl v budoucnu zaujímat až polovinu celé plochy NPR. Tradiční management středního lesa by musel být samozřejmě upraven oproti standardu dle potřeb ochrany přírody, a to především ve smyslu trvalého ponechávání výstavků (včetně doupných stromů).</p> <p>U polootevřených biotopů jako jsou opuštěné sady (obr. 2: plocha č. 2) by měl být zachován jejich polootevřený charakter. Tedy na zarůstajících místech by byla vhodná redukce náletových dřevin a křovin, ačkoliv roztroušeně se vyskytující křoviny by zde měly zůstat. Pro zachování kontinuity existence těchto biotopů a přítomnosti doupných stromů by bylo vhodné na příliš rozvolněná místa průběžně vysazovat nové ovocné stromy (především jabloně, méně početně i hrušně, třešně, švestky či ořešáky). Prospěšné by bylo i občasné pokosení bylinného podrostu pod sadem.</p> <p>U otevřených biotopů jako jsou mokřadní lada (obr. 2: plocha č. 3) by se měl sice udržovat otevřený charakter biotopů, avšak podpořen by měl být výskyt soliterně stojících stromů a roztroušených keřů. Více ruderalizované sušší části mokřadních lad by měly být pravidelně koseny a biomasa by měla být odvážena. Nejvlhčí místa mokřadů mohou zřejmě zůstat bez zásahů.</p> <p>Veškeré zmíněné zásahy je nutno provádět s ohledem na hnízdní sezónu ptáků (viz závěr kapitoly 7.1).</p>

Ťuhýk obecný.	Nepříznivý.	Území je regionálně významné.	Management jako u předchozího druhu.
Dudek chocholatý, lelek lesní, sýček obecný a skřivan lesní.	Vymizelý.	-	Management jako u předchozího druhu.

8 Seznam použité literatury

- AOPK (2013): Plán péče o Národní přírodní rezervaci Žebračka a její ochranné pásmo na období 2013–2018. Ms., Depon. in: Správa CHKO Litovelské Pomoraví, Litovel.
- BIBBY, C.J., BURGESS, N.D., HILL, D.A., MUSTOE, S. (2007): Bird Census Techniques. Academic Press, London.
- BUREŠ S., MATON K. (1984): Ptačí složka segmentu skupiny typů geobiocénů Ulmi-fraxineta populi v navrhované CHKO Pomoraví. Sylvia, 23/24: 37–46.
- DEMEK, J. et al. (2006): Zeměpisný lexikon ČR: Hory a nížiny. 2. vyd. AOPK, Brno.
- GINTER F. (1964): Ptactvo Státní přírodní rezervace Žebračky. Zprávy Moravské Ornitologické Stanice, 22: 50–80.
- HANÁK, F. (2002): Biologický vertebratologický průzkum v lokalitě „Laguny“ v k. ú. Přerov – obojživelníci (Amphibia), plazi (Reptilia) a savci (Mammalia). Ms. Depon. in: Magistrát města Přerova, Přerov.
- HUDEC, K. et al. (1983a): Fauna ČSSR, Ptáci 3/1. Academia, Praha.
- HUDEC, K. et al. (1983b): Fauna ČSSR, Ptáci 3/2. Academia, Praha.
- HUDEC, K. (eds.) (1994): Fauna ČR a SR, Ptáci 1. Academia, Praha.
- HUDEC, K. (eds.) (2005a): Fauna ČR, Ptáci 2/I. Academia, Praha.
- HUDEC, K. (eds.) (2005b): Fauna ČR, Ptáci 2/II. Academia, Praha.
- CHYTLÍK J. (1975): Ptactvo Žebračky. Kvalitativní a kvantitativní výzkum. Ms. Depon. in: Moravská Ornitologická Stanice, Přerov.
- JANDA, J., ŘEPA, P. 1986: Metody kvantitativního výzkumu v ornitologii. SZN, Praha.
- KAVKA, K. (1967): Metody průzkumu výskytu ptactva na Přerovsku, Diplomová práce, Ms. Depon. in: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc.
- KOLEČEK, J. (2009): Počet ptáků v lužních lesích střední Moravy. Diplomová práce, Ms. Depon. in: Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, Olomouc.
- KOLEČEK, J. (2010): Početnost a druhové bohatství ptáků ve dvou lužních lesích střední Moravy – možnosti analýzy bodových sčítacích dat. Sylvia, 46: 71–85.
- KOLEČEK, J., PACLÍK, M., PRAUS, L., VYMAZAL, M., TYLLER, Z., TURČOKOVÁ, L., SEDLÁČEK, J., FIGURA, R. (2011): Hnízdní a zimní početnost ptáků dvou středomoravských lužních lesů. Zprávy Moravské Ornitologické Společnosti, 69: 4–17.
- QUITT, E. (1971): Klimatické oblasti Československa. Geografický ústav ČSAV, Brno.

- RŮŽIČKA I. (2002): Ptáci přerovských lagun. Ms. Depon. in: Magistrát města Přerova, Přerov.
- SVOBODA, J. (1991): Ornitologická inventarizace SPR Žebračka. Ms. Depon. in: Správa CHKO Litovelské Pomoraví, Litovel.
- ŠAFÁŘ, J. et al. (2003): Olomoucko. In: MACKOVČIN P. A SEDLÁČEK M. (eds.): Chráněná území ČR, svazek VI. Agentura ochrany přírody a krajiny ČR a EkoCentrum Brno, Praha.
- ŠŤASTNÝ, K., BEJČEK, V. (2003): Červený seznam ptáků v České republice. S. 95–110. In: PLESNÍK, J., HANZAL, J., BREJŠKOVÁ, L. (eds.): Červený seznam obratlovců České republiky. Příroda, Praha.
- ŠŤASTNÝ, K., BEJČEK, V., HUDEC, K. (2006): Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2001–2003. Aventium, Praha.
- SVENSSON, L., GRANT, P. J., MULLARNEY, K., ZETTERSTROM, D. 2004: Ptáci Evropy, severní Afriky a Blízkého východu. Svojtka and Co., Praha.

9 Přílohy

Tab. 1 Seznam fotografií.

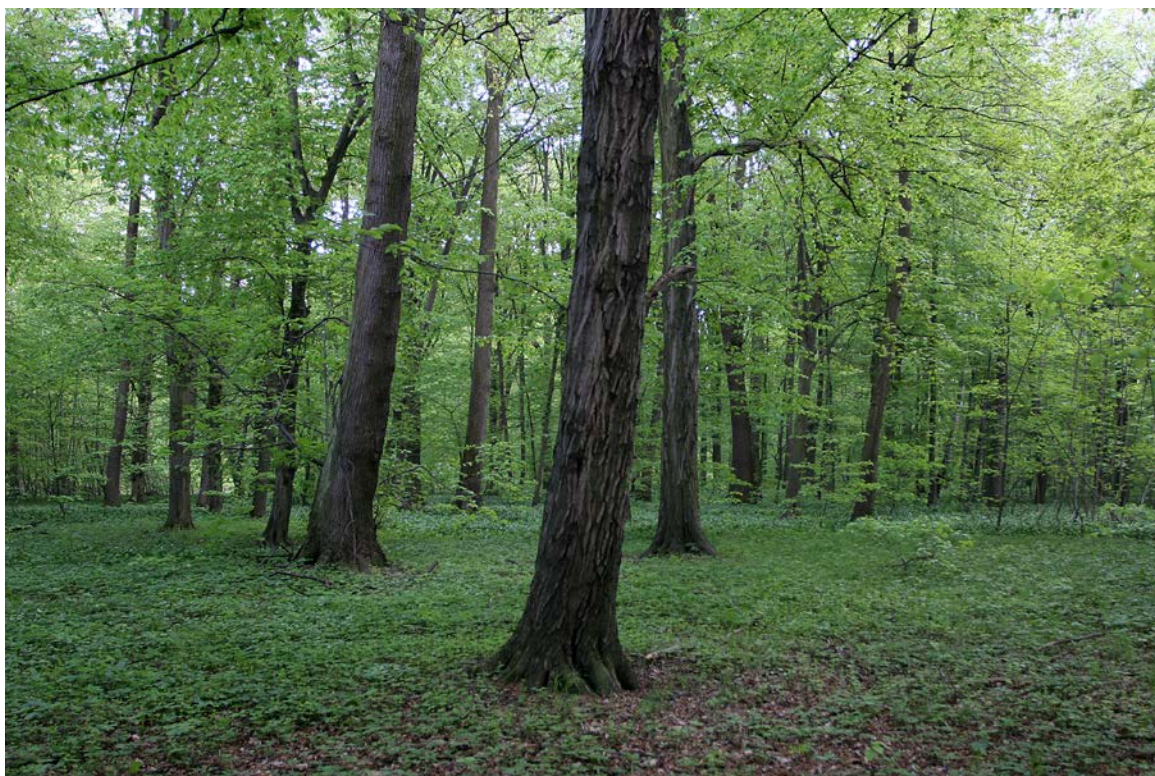
Pořadové číslo	Autor jméno	Autor příjmení	Datum	Název	Klíčové slovo	Formát
1	Jiří	Foit	7.6.2013	Obr. 3	biotopy; lesní biotopy; listnatý	jpg
2	Jiří	Foit	7.6.2013	Obr. 4	biotopy; lesní biotopy; listnatý	jpg
3	Jiří	Foit	7.6.2013	Obr. 5	biotopy; nelesní biotopy; sad a zahrada	jpg
4	Jiří	Foit	7.6.2013	Obr. 6	biotopy; nelesní; mokřad	jpg

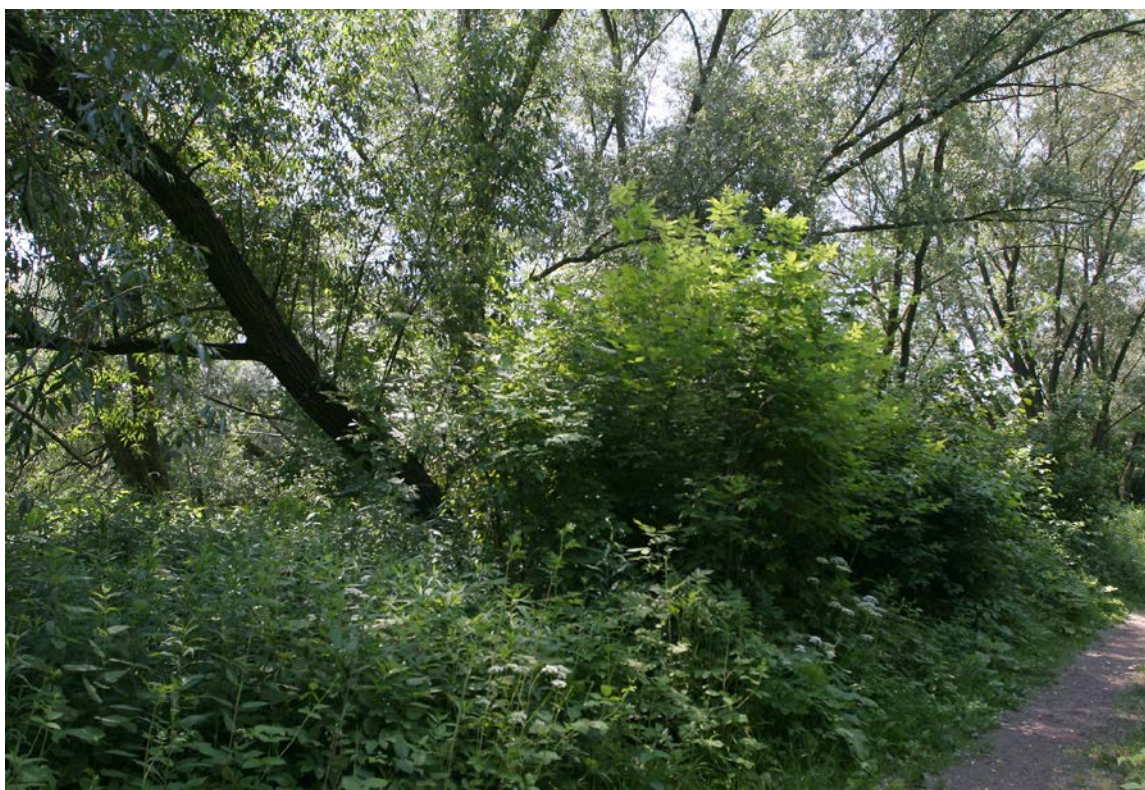
Obr. 1 Mapa hranic území NPR Žebračka a v něm vymapovaných biotopů Natura 2000 (žlutě). Dále je pomocí bílých bodů a čísel zobrazena pozice jednotlivých sčítacích bodů. Červené šípky s čísly značí pozici a směr pořízení fotografií (čísla odpovídají označení obrazové přílohy: Obr. 3–6).

Obr. 2 Mapa částí území s odlišným navrhovaným managementem. Jednotlivé plochy jsou ohraničeny bílou čarou a označeny bílým číslem 1–3. Návrh managementu v jednotlivých plochách viz kapitola 7.1 a 7.2.

Obr. 3 Typický pohled na stinný interiér tvrdých luhů nížinných řek (popř. karpatských dubohabřin) v NPR Žebračka.

Obr. 4 Okrajová část společenstva měkkého luhu nížinných řek v JV cípu NPR Žebračka. Tento okrajově se vyskytující biotop není v plánu péče (AOPK, 2013) uveden.

Obr. 5 Zajímavým biotopem pro ptactvo je opuštěný jabloňový sad ležící při jižním okraji JV části NPR Žebračka poblíže osady zvané Křivá. Vyskytuje se zde např. rehek zahradní.

Obr. 6 Mokřadní biotopy v Z části lokality s výskytem slípky zelenonohé, cvrčilky říční a rákosníka zpěvného.